

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

17 май 2023 година *

„Преюдициално запитване — Статут на Съда на Европейския съюз — Член 23, първа алинея — Спиране на главното производство от национална юрисдикция, която сезира Съда с преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС — Възможност за частично спиране“

По дело C-176/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Специализиран наказателен съд (България) с акт от 8 март 2022 г., постъпил в Съда на същия ден, в рамките на наказателно производство срещу

БК,

ЖП,

при участието на:

Специализирана прокуратура,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: L. S. Rossi, председател на състава, C. Lycourgos (докладчик), председател на четвърти състав, и O. Spineanu-Matei, съдия,

генерален адвокат: T. Ćareta,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за българското правителство, от Цв. Митова и Е. Петранова, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от F. Erlbacher, Е. Русева и М. Wasmeier, в качеството на представители,

* Език на производството: български.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу БК и ЖП за извършването на деяния, квалифицирани като корупционни.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 23, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз гласи:
„В случаите на член 267 [ДФЕС] решението на [с]ъда или правораздавателния орган на държава членка, с което се спира производството пред него и въпросът се отнася пред Съда, се съобщава на Съда от съответния съд или правораздавателен орган. След това решението се съобщава от секретаря на Съда на страните, държавите членки и [Европейската комисия], както и на институцията, органа, службата или агенцията на [Европейския съюз], която е приела акта, чиято действителност или тълкуване се оспорва“.

Българското право

- 4 Видно от преюдициалното запитване, съгласно приложимите в главното производство процесуални правила наказателното производство се спира, когато националният съд отправи преюдициално запитване до Съда.

Делото в главното производство и преюдициалният въпрос

- 5 На 26 февруари 2021 г. Специализирана прокуратура (България) сезира запитващата юрисдикция с обвинителен акт срещу БК и ЖП, в който се твърди, че те са извършили корупционни деяния в качеството си разследващи полицейски органи.
- 6 БК възразява срещу твърдяната от прокурора правна квалификация на деянията като корупционни. Тъй като има въпроси във връзка с правомощието си да преквалифицира съответното деяние, без да информира предварително подсъдимия за това, запитващата юрисдикция отправя преюдициално запитване до Съда за тълкуването на член 6, параграфи 3 и 4 от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 2012 г., стр. 1) и на член 47, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз. По запитването е образувано дело C-175/22.

- 7 Освен това БК и ЖП оспорват начина, по който е бил осъществен арестът им, както и намирането на белязани пари в кабинета на втория от тях. Арестът на БК и ЖП е бил осъществен в служебните им помещения, чиито коридори са били оборудвани с видеокамери, които са заснели част от ареста, както и намирането на парите.
- 8 Запитващата юрисдикция отбелязва, че до момента на отправяне на разглежданото тук преюдициално запитване вече са разпитани част от ангажираните с ареста лица и са прегледани част от въпросните видеозаписи. Тя обаче подчертава, че остава да разпита още поне три лица и да се прегледат останалата част от видеозаписите, както и материалите, изготвени чрез скрита видеокамера и скрит микрофон.
- 9 Тази юрисдикция посочва, че от техническа страна няма пречка тя да продължи да разглежда делото, с което е сезирана, и да продължи процеса на събиране на доказателства, за да определи действително ли са налице твърдените деяния и какво е съдържанието им. Тези доказателства според нея нямат връзка с преюдициалните въпроси, които е отправила по дело C-175/22. След като приключи със събирането на въпросните доказателства, запитващата юрисдикция би могла да спре главното производство изцяло, за да изчака отговора на Съда по тези въпроси. След като получи този отговор, тя би могла да възобнови разглеждането на делото, евентуално да уведоми подсъдимия за възможната преквалификация на съответните деяния, а след като изслуша страните — да постанови акт по същество.
- 10 Тази юрисдикция обаче иска да установи дали от гледна точка на член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз може да продължи разглеждането на делото в главното производство, по-конкретно за да продължи събирането на доказателства, след като е отправила преюдициалното запитване до Съда по дело C-175/22.
- 11 Запитващата юрисдикция смята, че отправянето на преюдициално запитване неизбежно налага спиране на главното производство по въпросите, предмет на това запитване. При все това тя смята, че главното производство може да продължи в други аспекти, които не са предмет на посоченото преюдициално запитване, като, разбира се, не може да се постанови акт по същество, преди да се изчака отговорът на Съда по тези въпроси.
- 12 Този подход би позволил да се спести загубата на време, свързана със спирането на делото, а това би способствало за спазването на правото на лицата делата им да бъдат гледани в разумен срок съгласно член 47, втора алинея от Хартата на основните права.
- 13 Според запитващата юрисдикция основната задача на националния съд е да реши делото, с което е сезиран, а правото на Съюза урежда въпроса за спирането на главното производство само доколкото това спиране е нужно за гарантиране на полезното действие на решението на Съда.
- 14 Запитващата юрисдикция съобщава, че е спряла изцяло главното производство, за да изчака отговора на Съда по въпроса, който поставя по настоящото дело.

- 15 При тези обстоятелства Специализираният наказателен съд (България) спира производството и поставя на Съда следния преюдициален въпрос:

„Член 23 от Статута на Съда следва ли да се тълкува като задължаващ национална юрисдикция, отпавила преюдициално запитване по реда на чл. 267 от Договора за функциониране на Европейския съюз, да спре изцяло производството по главното дело — или е достатъчно да спре само онази негова част, която е относима към зададения въпрос[?]“.

- 16 С писмо от 5 август 2022 г. Софийски градски съд (България) уведомява Съда, че вследствие на законодателна промяна, влязла в сила на 27 юли 2022 г., Специализираният наказателен съд е закрит и някои наказателни дела, образувани пред този съд, включително в главното производство, от тази дата преминават в компетентност на Софийски градски съд.

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 17 Българското правителство поддържа, че преюдициалното запитване е недопустимо, тъй като запитващата юрисдикция не е предоставила на Съда необходимите данни от фактическа и правна страна, за да може той да даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за тази юрисдикция.
- 18 По-конкретно, това правителство посочва, че член 488 от Наказателно-процесуалния кодекс, който не е споменат в преюдициалното запитване, регламентира изрично спирането на наказателното производство, когато се отправя преюдициално запитване до Съда по дело като разглежданото в главното производство. Съгласно този член — освен ако не покаже друго проверката, която следва евентуално да направи националната юрисдикция — главното производство се спира изцяло, но може да бъде възобновено преди произнасянето на Съда по запитването, ако това е необходимо за събиране и запазване на доказателствата.
- 19 В това отношение следва да се припомни, че е налице презумпция за релевантност на въпросите, свързани с тълкуване на правото на Съюза, които са поставени от националния съд в определена от него съгласно неговите собствени правомощия нормативна и фактическа рамка, проверката на чиято точност не е задача на Съда. Съдът може да откаже да се произнесе по отправено от национална юрисдикция запитване само ако е очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или пък когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 15 декември 2022 г., *Veejaam и Espo*, C-470/20, EU:C:2022:981, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 20 В това отношение съгласно член 94, буква б) от Процедурния правилник на Съда освен отправените до Съда преюдициални въпроси преюдициалното запитване трябва да възпроизвежда съдържанието на приложимите в случая национални разпоредби и ако е необходимо — релевантната национална съдебна практика. Това изискване е отразено и в точки 15 и 16 от Препоръките на Съда на Европейския съюз към националните юрисдикции относно отправянето на преюдициални запитвания (ОВ С 380, 2019 г., стр. 1).

- 21 В разглеждания тук случай, както беше посочено в точка 9 от настоящото решение, запитващата юрисдикция обяснява с какви правомощия разполага в рамките на приложимото процесуално право. Освен това преюдициалният въпрос е формулиран така, че може да получи полезен отговор без отправяне към националното законодателство.
- 22 Ето защо преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалния въпрос

- 23 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална юрисдикция, отправяла преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС, да спре главното производство само в частта относно онези негови аспекти, на които би могъл да се отрази отговорът на Съда по това запитване.
- 24 В това отношение следва да се припомни, че при липсата на правна уредба на Съюза в съответната област, в съответствие с принципа на процесуална автономия трябва във вътрешния правен ред на всяка държава членка да се определят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза (вж. в този смисъл решения от 16 декември 1976 г., *Rewe-Zentralfinanz* и *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, т. 5, и от 22 април 2021 г., *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, т. 52 и цитираната съдебна практика).
- 25 Този принцип обаче трябва да се прилага при спазване на принципите на равностойност и на ефективност, за да се запази полезното действие на приложимите разпоредби на правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 3 юни 2021 г., *Bankia*, C-910/19, EU:C:2021:433, т. 45 и цитираната съдебна практика). По-конкретно, съгласно принципа на ефективност държавите членки не могат да упражняват процесуалната си автономия по начин, който би направил практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставяни от правото на Съюза (вж. в този смисъл решения от 9 ноември 1983 г., *San Giorgio*, 199/82, EU:C:1983:318, т. 14, и от 24 ноември 2022 г., *Върховен административен съд (Отмяна на оспорваната разпоредба)*, C-289/21, EU:C:2022:920, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 26 Що се отнася до производството за преюдициално запитване, следва да се припомни, че член 267 ДФЕС установява диалог между съдии именно между Съда и юрисдикциите на държавите членки, който има за цел да осигури еднообразното тълкуване на правото на Съюза и така дава възможност за осигуряване на неговата безпротиворечивост, пълното му действие и автономията му, както и, в последна сметка, присъщия характер на установеното с Договорите право (вж. в този смисъл решение от 29 март 2022 г., *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, т. 71 и цитираната съдебна практика).
- 27 Налице е постоянна съдебна практика, че постановеното в това производство решение обвързва националния съд по отношение на тълкуването на правото на Съюза при решаването на спора, с който е сезиран (вж. в този смисъл по-специално решения от 3 февруари 1977 г., *Benedetti*, 52/76, EU:C:1977:16, т. 26, и от 22 февруари 2022 г., *RS (Действие на решенията на конституционен съд)*, C-430/21, EU:C:2022:99, т. 74).

- 28 Съхраняването на полезното действие на посоченото производство обаче не става практически невъзможно или прекомерно трудно вследствие на национално правило, което позволява между датата на отправяне на преюдициално запитване до Съда и датата на определението или решението, с което Съдът отговаря на това запитване, главното производство да продължи, за да се извършат процесуални действия, които запитващата юрисдикция смята за необходими и които се отнасят до аспекти без връзка с поставените преюдициални въпроси, а именно процесуални действия, които не биха могли да попречат на запитващата юрисдикция да се съобрази с посоченото определение или решение в рамките на делото в главното производство.
- 29 Този извод намира потвърждение в обстоятелството, че е в правомощията на запитващата юрисдикция да прецени на кой етап от производството е подходящо да отправи такова запитване до Съда (вж. в този смисъл решения от 27 юни 1991 г., Mecanarte, C-348/89, EU:C:1991:278, т. 49, и от 7 април 2016 г., Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, т. 16 и 17).
- 30 В този смисъл, при положение че може да отправи преюдициално запитване до Съда още на ранен етап от главното производство, за запитващата юрисдикция трябва да е възможно, докато изчаква отговора на Съда по запитването, да продължи това производство за извършването на процесуални действия, които смята за необходими и които нямат връзка с поставените преюдициални въпроси.
- 31 Следва да се отбележи, че тази логика е имплицитно следвана в решение от 21 декември 2021 г., Euro Vox Promotion и др. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 и C-840/19, EU:C:2021:1034). Всъщност в точка 80 от това решение Съдът отбелязва, че след отправянето на преюдициалното запитване до него по едно от делата, по които е постановено въпросното решение, актът на запитващата юрисдикция за спиране на производството е бил отменен и главното производство е било възобновено по въпроси, различни от поставените с това запитване. В точка 141 от решението си обаче Съдът приема, че посоченото запитване е допустимо, без да намери за необходимо да преценява дали е евентуално нарушение на член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.
- 32 По всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална юрисдикция, отправила преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС, да спре главното производство само в частта относно онези негови аспекти, на които би могъл да се отрази отговорът на Съда по това запитване.

По съдебните разноски

- 33 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

Член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална юрисдикция, отправила преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС, да спре главното производство само в частта относно онези негови аспекти, на които би могъл да се отрази отговорът на Съда по това запитване.

Rossi

Lycourgos

Spineanu-Matei

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 17 май 2023 година.

Секретар

A. Calot Escobar

Председател на състава

L.S. Rossi